

Subjekttiivisen hyvinvoinnin osa-alueiden rakentuminen työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa saavilla työttömillä

JOHANNA AARNIO & OLLI KANGAS & MINNA YLIKÄNNÖ

Työttömien subjektiivinen hyvinvointi on keskimäärin heikompi kuin työssäkäyvillä. Kaikkien työttömien hyvinvointi ei kuitenkaan laske työttömyyden aikana. Artikkelissa tarkastellaan peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavien työttömien subjektiivista hyvinvointia.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Hyvinvointi luo perustan hyvälle elämälle. Sen voi ajatella koostuvan monesta eri osatekijästä, kuten terveydestä, toimeentulosta ja sosiaalisista suhteista. Hyvinvointi työttömyyden aikana on keskeinen työllistymistä edistävä tekijä (Goul Andersen 2002, 183), ja erilaiset hyvinvoinnin ongelmat ovat usein esteenä työllistymiselle (ks. esim. Heponiemi ym. 2008; Ylikännö & Kehusmaa 2015; Fernandez ym. 2016). Tähän nähden ilmiöstä on vain vähän tutkimusta, eikä siitä tuoteta säännöllistä tutkimustietoa.

Työttömyyteen liittyvät taloudelliset vaikeudet aiheuttavat hyvinvoinnin laskua, ja osa perustyöttömyysturva saavista työttömistä kokee jopa nälkää (Ylikännö & Kehusmaa 2015; Ylikännö 2013; Ervasti & Venetoklis 2010; Ervasti 2004; Goul Andersen 2002). Koetut toimeentulovaikeudet ovat yhteydessä terveyteen, sillä työttömi- en työkyky on työllisiä huonompi ja toimeentulovaikeuksien tiedetään olevan yhteydessä heikentyneeseen työkykyyn sekä työttömillä että työllisillä (Saikku & Hannikainen 2019). Työttömien terveydentilan on havaittu olevan työllisiä heikompi ja kuolleisuuden suurempaa (Ylikännö & Ke-

husmaa 2015; Browning & Heinesen 2012; Eliason & Storrie 2009a; Eliason & Storrie 2009b; Janlert & Hammarström 2009; McKee-Ryan ym. 2005; Béland ym. 2002; Martikainen & Valkonen 1996). Yhteys on kuitenkin kaksisuuntainen: työttömyys aiheuttaa terveysongelmia, mutta vastaavasti terveysongelmat aiheuttavat työttömyyttä (ns. *reverse causation effect*). Esimerkiksi mielenterveyden ongelmat vaikuttavat työttömyysriskiin, ja mielenterveyden ja muut terveydelliset ongelmat pidentävät työttömyyden kestoa (Butterworth ym. 2012; Mastekaasa 1996).

Työttömyys on sekä suoraan että epäsuorasti taloudellisten ongelmien kautta haaste henkiselle hyvinvoinnille (Jahoda 1979) ja sosiaalisille suhteille (Ylikännö & Kehusmaa 2015; Weckström 2012; Donohue & Patton 2001; Kortteinen & Tuomikoski 1998). Erityisen heikossa asemassa ovat tässä suhteessa perusturvan varassa elävät työttömät (Ylikännö 2013; Airio & Niemela 2013). Pitkäaikaistyöttömillä ongelmien kasautuminen onkin yleisempää kuin muilla työttömillä (Kauppinen ym. 2010). Huomion arvoista on, että työttömyys alentaa hyvinvointia pysyvästi siten, ettei hyvinvointi palaudu työttömyyttä edeltävälle tasolle työllistymisen jälkeenkään (Lucas ym. 2004).

Tässä artikkelissa tarkastelemme, miten subjektiivisen hyvinvoinnin osa-alueet rakentuvat subjektiivisen hyvinvointinsa korkeaksi kokevilla ja muilla perusturvan varassa elävillä työttömillä. Vuoden 2016 lopussa enemmistö työttömistä työnhakijoista sai Kelan peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea. Kyseessä on siten merkittävä ryhmä, jolla on suuri riski hyvinvoinnin heikkeneemiselle. Tutkimuksemme näkökulma hyvinvoinnin rakentumisesta sen eri tasoilla on työttömiin hyvinvointia kartoittavissa tutkimuksissa tuore. Vaikka tutkimusasetelmamme perustuu poikileikkkausaineiston hyödyntämiseen, emmekä voi vetää tulosten perusteella kausaalisia johtopäätöksiä, pystymme esittämään tulosten perusteella hypoteettisia ja teoreettisia tulkintoja mahdollisista vaikutussuhteista perustuen aiempaan tutkimukseen työttömien hyvinvoinnista.

Subjektiivinen hyvinvointi

Työttömyys on merkittävä sosiaalinen ongelma moderneissa yhteiskunnissa ja yhdistyy tyypillisesti köyhyyteen ja syrjäytymiseen, pahimmillaan ylisukupolisesti. Se lisää riskiä erilaisiin sosiaalisiin ja terveydellisiin ongelmiin, jotka kumuloitessaan heikentävät merkittävästi uudelleentyöllistymisen edellytyksiä, kuten edellä todettiin (Kauppinen ym. 2010; Heponiemi ym. 2008). Tästäkin näkökulmasta on oleellista selvittää, mitkä tekijät määrittävät työttömien hyvinvointia ja millainen yhteys niillä on keskenään.

Kaikilla työttömillä hyvinvointi ei laske työttömyyden aikana (esim. Ervasti 2004; Fryer & Payne 1984; Ezzy 1993; Starrin ym. 2001), ja työttömien hyvinvointia tulisikin tutkia enemmän myös hyvinvoinnin eri tasoilla kuin vain keskiarvoina (Binder & Coad 2015). On myös olemassa hyvinvointia suojaavia tekijöitä, mikä mahdollistaa suhteellisen terveen ja onnellisen elämän kuormittavissakin olosuhteissa (Antonovsky 1979; 1987). Esimerkiksi sosiaalisten suhteiden on todettu vaikuttavan myönteisesti subjektiiviseen hyvinvointiin (esim. Ismyrlis & Moschidis 2018; Lamu & Olsen 2016; Diener ym. 2018).

Tulojen yhteyttä subjektiiviseen hyvinvointiin on tutkittu paljon 1970-luvulta alkaen (esim. Easterlin 1974). Tulotasolla on havaittu olevan vain pieni vaikutus elämäntyytyväisyyteen, mutta toisaalta tulojen kasvu vähentää merkittävästi tyytymättömyyttä elämään (Boes & Winkelmann 2010

Frey & Stutzer 2000). Subjektiivisen hyvinvoinnin ja tulojen välillä on yhteys todennäköisimmin silloin, kun ihmiset ovat tyytyväisiä taloudelliseen tilanteeseensa ja suhtautuvat optimistisesti tulevaisuuteensa (Diener ym. 2013).

Sosiaalisten suhteiden ja tulojen rinnalla myös terveyden ja hyvinvoinnin välillä on selvästi havaittava yhteys. Voimakkain negatiivinen vaikutus subjektiiviseen hyvinvointiin on alkoholin ja huumeiden väärinkäytöllä. Tämän jälkeen merkittävimmät vaikutukset hyvinvointiin ovat mielenterveyden ongelmilla, aivoinfarktilla ja syövällä. (Binder & Coad 2013.)

Myös sosiaalisen pääoman ja yhteiskunnan yleisen toimivuuden on havaittu lisäävän subjektiivista hyvinvointia (esim. Oishi ym. 2012; Hudson 2006; Sarracino 2010; Helliwell 2003). Käsitys näiden hyvinvoinnin eri osa-alueiden sekä subjektiivisen hyvinvoinnin välisen yhteyden vahvuudesta, syy-seuraussuhteesta, mahdollisista välittävästä tekijöistä ja yhteyden pysyvyydestä eri olosuhteissa tai kulttuureissa ei ole olemassa olevan tutkimuksen perusteella kuitenkaan täysin selvä (Diener ym. 2018).

Hyvinvointia tutkittaessa on lisäksi havaittu, että tulotason, sosiaalisten suhteiden ja terveyden yhteys subjektiiviseen hyvinvointiin on erilainen riippuen subjektiivisen hyvinvoinnin tasosta. Matalan subjektiivisen hyvinvoinnin tasolla näillä kaikilla on voimakkaampi yhteys subjektiivisen hyvinvointiin kuin korkealla hyvinvoinnin tasolla (Lamu & Olsen 2016; Binder & Coad 2011).

Edelleen työttömyyden negatiiviset vaikutukset ovat korkean subjektiivisen hyvinvoinnin tasolla pienempiä (Binder & Coad 2015). Tämä voi liittyä siihen, että vaikeissa olosuhteissa terveitä ja hyvinvoivia ihmisiä erottaa muista vahva koherenssin tunne. Se on suhteellisen pysyvä, joskin dynaaminen luottamuksen määrä siitä, että yksilön sisäinen ja ulkoinen ympäristö ovat ennustettavia ja todennäköisesti asiat sujuvat niin hyvin, kuin voidaan järkevästi odottaa. Koherenssin tunteen osatekijöitä ovat kokemus elämän ymmärrettävyydestä, hallittavuudesta ja merkityksellisyydestä. (Antonovsky 1979; 1987.)

Siten sekä ulkoiset olosuhteet että persoonallisuuteen liittyvät ja psykologiset prosessit vaikuttavat arvioon subjektiivisesta hyvinvoinnista (ks. esim. Taylor & Brown 1988; Nakazato ym. 2011; Diener ym. 2018). Psykologisten prosessien osalta on esitetty myös, että subjektiivista hyvinvointia pitää yllä itseä koskeva kognitiivinen positii-

vinen vinouma, erityisesti suhteessa itsetuntoon, vaikutusmahdollisuuksiin elämässä ja optimismiin (Cummins & Nistico 2002).

Subjektiiivisen hyvinvoinnin mittaamisesta

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme työttömien hyvinvointia subjektiiivisen hyvinvoinnin käsitteen avulla. Sillä tarkoitetaan ihmisten kokemaa tyytyväisyyttä elämäänsä sen eri osa-alueilla. Hyvinvointia on tarkasteltu myös onnellisuuden ja elämään tyytyväisyyden käsitteiden kautta, joita käytetään usein jopa toistensa synonyymeina. (Campbell ym. 1976; Davern ym. 2007; Veenhoven 2010; Layard 2011).

Eudaimonistinen, onnen tavoitteluun pohjautava suuntaus on saanut paljon kannatusta hyvinvointitutkimuksessa. Esimerkiksi Ruut Veenhoven (2006) näkee, että elämänlaatua voidaan parhaiten mitata sillä, miten onnellinen ihminen on. Toisaalta onnellisuutta pidetään tilannesidonnaisempana ilmiönä kuin elämään tyytyväisyyttä, ja monet tutkijat ovat siksi päätyneet käyttämään elämään tyytyväisyyttä onnellisuuden sijaan subjektiiivisen hyvinvoinnin mittarina (Campbell ym. 1976; Cummins ym. 2003; Davern ym. 2007; Diener ym. 2009; Diener ym. 2017; Cummins 2018). Tähän liittyen on keskusteltu siitä, sisältääkö elämäntyytyväisyys myös tunteisiin (kuten onnellisuuteen) liittyvän komponentin vai tulisiko tyytyväisyyttä elämään ja tunnereaktioita tutkia erillisinä osina subjektiiivista hyvinvointia (esim. Diener & Suh 1997; Arthaud-Day ym. 2005; Davern ym. 2007). Onnellisuuden ja elämään tyytyväisyyden välinen keskinäiskorrelaatio on joka tapauksessa vahva.¹

Subjektiiivista hyvinvointia mitataan usein yhdellä kysymyksellä tyytyväisyydestä elämään, mutta toisaalta sen nähdään sisältävän useita eri osa-alueita. Hyvinvoinnin tutkimuksessa onkin esitetty joukko erilaisia lähestymistapoja.

Erik Allardtin (1976a; 1976b) mukaan hyvinvointi koostuu keskeisten tarpeiden tyydyttämisestä, joita ovat 1) aineelliset ja persoonattomat resurssit (*having*), kuten terveys, toimeentu-

lo, asuinolosuhteet, koulutus ja työ, 2) rakkautteen, kumppanuuteen ja solidaarisuuteen liittyvät tarpeet (*loving*) sekä 3) itsensä toteuttamiseen ja osallisuuteen liittyvät tarpeet (*being*). (Allardt 1976a, 32–50; 1976b, 230–233.) Lähestymistapa perustui ruotsalaiseen Levnadsnivåundersökning-tutkimusperinteeseen. Siinä hyvinvoinnin nähdään koostuvan yhdeksästä eri osa-alueesta: työ ja työolosuhteet, taloudelliset resurssit, poliittiset resurssit, koulutus, terveys ja terveydenhuollon käyttö, sukutausta ja perhesuhteet (sosiaaliset resurssit), asuminen, ravitsemus ja vapaa-aika. (Johansson 1973.) Sittemmin kokonaisuuteen on lisätty turvallisuuden, sosiaalisen integraation sekä lasten ja perheiden tilanne keskeisinä hyvinvoinnin osa-alueina (Stockholms universitet 2017).

Frank Andrews ja Stephen Withey (1976) ovat kehittäneet oman käsitelmällinsä subjektiiivisen hyvinvoinnin arvioimiseksi. Mallilla kuvataan ensinnäkin tarpeita (kuten työ, perhe tai asunto) ja toisaalta niistä annettuja tunneperäisiä arviota (kuten riittävä tai turvallinen) matriisina, jonka perusteella voidaan tutkia yksittäisten osa-alueiden, niistä annettujen arvioiden tai kokonaisyhyvinvoinnin tilaa (Andrews & Withey 1976, 12–14, 233–234). Sekä Allardtin (1976a; 1976b) että Andrews ja Witheyn (1976) hyvinvointitutkimukset paikantuvat 1970-luvulle, mutta ne sopivat yhä hyvin hyvinvoinnin empiiriseen tarkasteluun.

Uudemmissa hyvinvoinnin kokonaismalleista subjektiiivisen hyvinvoinnin PWI-indeksillä (*The Personal Wellbeing Index*) on laaja teoreettinen pohja. Indeksissä on seitsemän hyvinvoinnin osa-alueita: elintaso, terveys, elämässä suoriutuminen, läheiset sosiaaliset suhteet, turvallisuus, osallisuus/asema yhteisössä ja henkinen hyvinvointi. (Cummins 1996.) Myöhemmin henkisen hyvinvoinnin osa-alue on muutettu tulevaisuuden turvallisuuden kokemukseksi. Kun näiden osa-alueiden lisäksi kysytään kokonaistyytyväisyyttä elämään, PWI-mittariston muuttujien vaihtelu selittää tyypillisesti 40–60 prosenttia kokonaistyytyväisyys-muuttujan vaihtelusta. (International Wellbeing Group 2013.) PWI-indeksin avulla onkin tutkittu eri kansallisuuksien ja ikäryhmien subjektiiivista hyvinvointia kokonaisuutena ja osa-alueittain (esim. Tomy & Cummins 2011; Yiengprugsawan 2010; Cheung & Ngan 2012; International Wellbeing Group 2013). PWI-indeksiin perustuvien tutkimusten mukaan taloudelliset resurssit, sosiaaliset suhteet ja tyydyttävä tekeminen ovat keskeisimpiä hyvinvointia tukevia

¹ *European Social Survey (ESS)* -aineistossa vuodelta 2016 koko aineistossa ($n = 44\,215$) $r = ,70^{**}$ ja Suomen aineistossa ($n = 1\,922$) $r = ,74^{**}$.

osa-alueita (Cummins 2018; Cummins ym. 2013; Cummins 2000).

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme subjektiivisen hyvinvoinnin rakentumista multidimensi-onaalisesti ja suhteessa hyvinvoinnin kokonaistason. Huomioimme edellä esitetyissä tutkimuk-sissa esiintuodut erilaiset hyvinvoinnin osa-alueet ja työttömien hyvinvoinnin erityiskysymykset analysoidessamme hyvinvoinnin rakentumista pe-rusturvan varassa elävillä työttömillä.-

Tutkimuskysymys ja aineisto

Tässä tutkimuksessa kysymme, miten subjektiivisen hyvinvoinnin osa-alueet rakentuvat subjektiivisen hyvinvointinsa korkeaksi kokevilla ja muilla perusturvan varassa elävillä työttömillä. Tutki-muksen kohderyhmän muodostavat Kelasta mar-raskuussa 2016 peruspäivärahaa tai työmarkkina-tukea saaneet työttömät.

Kelan asiakastietorekisteristä poimittiin satun-naisotannalla tiedot 10 000 työttömälle puhelin-haastatteluna tehtävää tutkimusta varten. Perus-tulokokeilussa (2017–2018) mukana olevat työt-tömät jätettiin otoksen ulkopuolelle. Aineisto ke-

rättiin tammikuussa 2017 siten, että haastattelu-jen tekoa jatkettiin kunnes aineistoon kertyi 1 000 henkilön vastaukset.² Yhteensä puhelinsoitto-ja kertyi 5 184. Tavoitetuista työttömistä 1 975 kieltäytyi haastattelusta, 1 771 henkilöä ei vastan-nut soittoihin ja 438 vastaajaa ei syystä tai toisesta kuulunut aineiston keruuvaiheessa enää otoksen piiriin. Vastausprosentti on siis joko 19,3 prosent-tia, jos se lasketaan kaikista soitoista, 29,3 prosent-tia, jos se lasketaan vastanneista tai 33,6 prosent-tia, jos osoittajana käytetään otosjoukkoon kuulu-neita tavoitettuja vastaajia.

Aineistosta poistettiin vielä 51 vastaajaa, jotka ilmoittivat, etteivät he saaneet enää työttömyyse-tuuksia. Lopullisessa aineistossa on 949 vastaajaa. Aineisto on edustava otos Kelan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajista. Sukupuolen ja etuus-tyypin mukaan aineisto on identtinen perusjou-kon kanssa, mutta ikäjakauma painottuu vanhem-piin vastaajiin (taulukko 1).

Koska aineistosta puuttuvat sekä ansiosidon-naista työttömyyspäivärahaa saavat työttömät se-kä ne työttömät, jotka esimerkiksi karenssin vuok-si eivät saaneet työttömyysturvaetuutta, ei tulok-

² Puhelinhaastattelun toteutti Taloustutkimus Oy.

Taulukko 1. Otoksen ja perusjoukon sosiodemografinen jakauma

	Otos		Työmarkkinatuen ja peruspäivärahan saajat 31.12.2016 (Kela 2017)	
	n	%	N	%
Työttömyysturvan muoto				
Peruspäiväraha	151	16	38 305	16
Työmarkkinatuki	797	84	204 459	84
Ikä				
18–29	214	23	71 764	30
30–49	410	43	107 482	44
50–64	325	34	63 519	26
Sukupuoli				
Mies	500	53	128 735	53
Nainen	449	47	114 029	47
Koulutus				
Perus-/kansakoulu	186	20		
Ammatillinen koulutus, opistotaso, lukio tai ylioppilas	582	61		
Korkeakoulu	180	19		
Työttömyyden kesto				
Alle 1 vuosi	235	25		
Yli 1 vuosi	713	75		

sia voida yleistää koskemaan kaikkia työttömyysturvan saajia Suomessa. Tutkimus antaa kuitenkin tärkeää tietoa hyvinvoinnin rakentumisesta merkittävällä osalla työttömiä, jotka ovat henkilökoh- taisten tulojensa osalta ansiosidonnaisella päivära- halla olevia heikommassa asemassa.³

Haastattelu toteutettiin strukturoidulla kyselylo- makkeella, jossa oli kysymyksiä koskien hyvinvointia, terveyttä, taloudellista tilannetta ja töihin paluuta. Osallistuminen kyselyyn oli vapaaehtoista ja vastaajat saivat kieltäytyä vastaamasta yhteen tai useampaan kysymykseen. Mikäli vastaaja kieltäytyi vastaamasta yli puoleen kysymyksistä, hänet korvattiin uudella vastaajalla aineiston laadun varmistamiseksi.

Muuttajat ja analyysimenetelmät

Subjektiiivista hyvinvointia mittasimme seuraaval- la kysymyksellä: ”Asteikolla nollasta kymmeneen, kuinka tyytyväinen olette elämäänne nykyisin? Nolla tarkoittaa, että olette erittäin tyytymätön elämäänne ja kymmenen, että olette erittäin tyy- tyväinen elämäänne.” Analyysin toteutimme jaka- malla aineiston kahteen osaan: subjektiiivisen hy- vinvoinnin asteikolla 0–8 ja subjektiiivisen hyvin- voinnin asteikolla 9–10 kokeneisiin. Ensimmäi- seen ryhmään (matalamman hyvinvoinnin ryh- mä) sijoittui 78 prosenttia vastaajista (N = 745) ja jälkimmäiseen (korkean hyvinvoinnin ryhmä) 22 prosenttia vastaajista (N = 204).

Tausta-analyyseina tarkastelimme tausta- ja mit- taustason muuttujien jakaumia ja hajontaa sekä korkeaa subjektiiivista hyvinvointia ennustavia tekijöitä. Taustamuuttajat, kuten ikä, koulutus tai työttömyyden kesto, eivät ole tilastollisesti mer- kitsevästi erilaisia kahdessa hyvinvoinnin ryhmäs- sä. Taustamuuttujien sisällyttämistä osaksi raken- neyhtälömallia testattiin, mutta niiden lisäämi- nen heikensi mallin osuvuutta. Mallissa olevat mittaustason muuttajat eivät kaikilta osin nou- data normaalijakaumaa, mutta otoksen suuri ko- ko kompensoi puutetta. Mittaustason muuttujien hajonta oli matalammassa hyvinvoinnin ryhmäs- sä merkittävästi suurempaa terveyden ja työky- vyn osa-alueen kaikissa muuttujissa. Muilla mal- lin osa-alueilla mittaustason muuttujien hajonnan erot hyvinvoinnin ryhmissä olivat pieniä tai ha- jonta oli samansuuruista.

³ Kelan päiväraha ja työmarkkinatuki ovat nettomääräi- senä tulona noin 560 euroa kuukaudessa.

Hyvinvointia ilmiönä on vaikea suoraan mita- ta. Siksi menetelmät, joissa operoidaan latenteilla muuttujilla, ovat sopivia analyysivälineitä. Raken- neyhtälömalli tarjoaa tähän työkalun (esim. Hal- me ym. 2014). Työttömien hyvinvointia ei tyypil- lisesti ole tarkasteltu rakenneyhtälömallien avulla ja sosiaalitieteellisissä tutkimuksissa ne ovat meto- dologisesti harvinaisempia.

Rakenneyhtälömallia varten rakensimme neljä latenttia muuttujaa perustuen subjektiiivisen hy- vinvoinnin teoriaan ja työttömien hyvinvoinnin erityiskysymyksiin: 1) elintaso, 2) terveys ja työ- kyky, 3) sosiaalinen pääoma ja 4) henkinen hy- vinvointi. Latentteihin muuttujiin kiinnitimme samansuuntaisiksi käännetyt mittaustason muut- tajat. Varmistimme faktoreiden reliabiliteetin las- kemalla Cronbachin alfa -arvot hyvinvoinnin osa-alueille. Cronbachin alfa -arvot olivat hyväk- syttäviä (0,651–0,832). (Taulukko 2)

Rakenneyhtälömallinnuksen avulla vertasim- me, onko subjektiiivisen hyvinvointinsa korkeak- si kokevien ja muiden työttömien välillä eroja subjektiiivisen hyvinvoinnin rakentumisessa. Ra- kenneyhtälömalli perustui konfirmatoriseen fak- torianalyysiin. Siinä tehdään oletus havaittujen muuttujien ja latenttien faktoreiden suhteista ai- kaisemman tiedon pohjalta, jonka jälkeen oletettu rakenne testataan tilastollisesti (Byrne 2005, 17; 2012, 5–6). Rakensimme mallin siten, että jokai- nen mittaustason muuttuja latautuu vain omalle faktorilleen ja piirsimme faktoreiden välille kovari- anssiyhteudet. Estimoidimme mallin parametrien arvot käyttäen suurimman uskottavuuden mene- telmää (*Maximum Likelihood Estimation*). Raken- neyhtälömallin hyvyttä ja sopivuutta aineistoon tarkastelimme χ^2 -testillä ja usealla tilastollisel- la tunnusluvulla: Mean Square Error of Approxi- mation (RMSEA), Comparative Fit Index (CFI), the Normed Fit Index (NFI) ja Tucker-Lewis In- dex (TLI).

χ^2 -testi testaa hypoteesia, jonka mukaan teoreettinen kovarianssirakenne on sama kuin datan tuottama rakenne. χ^2 -testin p-arvo tulisi olla $> 0,05$. Otoskoon ollessa suuri χ^2 -testi kuiten- kin hylkää mallin liian helposti. (Metsämuuronen 2009, 1460–1461.) RMSEA testaa mallin yleis- tä riittävyttä vertaamalla teoreettista mallia täy- delliseen malliin. Mallia voidaan pitää riittävänä, kun RMSEA arvo on $< 0,07$ ja hyvänä sen olles- sa $< 0,05$. CFI, NFI ja TLI testaavat mallin yleistä riittävyttä suhteuttamalla teoreettisen mallin sel- laiseen malliin, joka ei selitä mitään (nollamalli).

Taulukko 2. Rakennemuuttujamallin muuttujaluettelo ja muuttujien teoreettinen tausta

Hyvinvoinnin osa-alue	Teoreettinen tausta	Muuttujat	Cronbachin alfa-arvo
Elintaso	Ylikännö & Kehusmaa 2015, Ylikännö 2013, Ervasti & Venetokielis 2010, Ervasti 2004, Cummins 1996, Cummins ym. 2003, Goul Andersen 2002, Allardt 1976a, Boes & Winkelmann 2010, Frey & Stutzer 2000, Diener ym. 2013	Mikä seuraavaksi luetelluista kuvauksista on lähimpänä sitä, minkälaiset kotitaloutenne tulot ovat tällä hetkellä? Vaikea tulla toimeen... Elää mukavasti Raha-asiani ovat hyvin hallinnassa ja laskuni tulevat maksetuksi ajallaan Olen huolissani raha-asioista Minulla on mahdollisuus tehdä järkeviä ja pitkällä tähtäimellä kannattavia taloudellisia valintoja Minulla on käytettävissäni taloudellinen hätävara, jos elämässäni tapahtuu jotain odottamatonta	0,718
Terveys ja työkyky	Ylikännö & Kehusmaa 2015, Airio & Niemelä 2013, McKee-Ryan ym. 2005, Cummins 1996, Cummins ym. 2003, Béland ym. 2002, Binder & Coad 2013	Oletetaan, että työkykysi on parhaimmillaan saanut 10 pistettä. Minkä pistemäärän antaisit nykyiselle työkyvyllenne asteikolla 0–10? Asteikolla nollasta kymmeneen, miten arvioisit terveydentilaasi tällä hetkellä. Onko teillä jokin pitkäaikainen sairaus tai vamma?	0,832
Sosiaalinen pääoma	Ylikännö & Kehusmaa 2015, Weckström 2012, Ervasti 2004, Cummins 1996, Cummins ym. 2003, Donohue & Patton 2001, Kortteinen & Tuomikoski 1998, Allardt 1976a, Ismyrlis & Moschidis 2018, Lamu & Olsen 2016	Asteikolla nollasta kymmeneen, kuinka tyytyväinen olette ihmissuhteisiinne? Tunnetteko itsenne yksinäiseksi? Voiko mielestänne ihmisiin luottaa, vai onko niin, ettei ihmisten suhteen voi olla liian varovainen?	0,651
Henkinen hyvinvointi	Cummins & Nistico 2002, Cummins 1996, Antonovsky 1979, 1987, Jahoda 1979, Allardt 1976a, Nakazato ym. 2011, Taylor & Brown 1988	Pärjään elämässäni Suhtaudun aina myönteisesti tulevaisuuteeni Missä määrin tunnette, että elämäne on merkityksellistä? Asteikolla nollasta kymmeneen, miten paljon koette pystyvänne vaikuttamaan omaa elämääne koskeviin asioihin?	0,729

Näiden indikaattorien arvojen tulisi olla vähintään 0,9/0,95. (Metsämuuronen 2009, 1462; Hu & Bentler 1999; Byrne 1994; 2010; 2012; Halme ym. 2014.)

Tulokset

Testasimme aluksi, onko käyttämämme yleinen rakenneyhtälömalli (malli 1) tunnuslukujen valossa riittävä. Kaikki tunnusluvut täyttivät hyväksyttävyyden kriteerit, ja malli voitiin hyväksyä aineistoon sopivana. Rakentamamme malli subjektiivisen hyvinvoinnin osa-alueista siis sopii peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea saavien työttömien aineistoon. (Taulukko 3.)

Latentteja muuttujia indikoivat mittaustason muuttujat latautuvat hyvin ja tasaisesti, ja lataukset ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä. Mallissa 1, joka sisältää kaikki tutkimusaineiston työttömät, latenttien muuttujien väliset yhteydet ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä. (Kuvio 1.)

Vertasimme seuraavaksi kahta hyvinvoinnin ryhmää selvittääksemme, riippuuko faktorilatausten ja kovarianssien voimakkuus yleisestä subjektiivisen hyvinvoinnin tasosta. Teimme aluksi pakotetun mallin rajoittamalla kaikki selityspolut kahden hyvinvoinnin ryhmän välillä saman suuruisiksi (malli 2). Sen jälkeen vertasimme malliin 2 mallia 3, jossa selityspolut saavat vaihdella arvoiltaan. Kummankin mallin tilastollista sopivuutta aineistoon tarkastelimme samoilla tunnusluvuilla kuin mallia 1. Tuloksista nähdään, että pakottamaton malli 3 sopii aineistoon paremmin ja ero malliin 2 nähden on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($\Delta \chi^2 = 74,676^{***}$). Korkean subjektiivisen hyvinvoinnin ryhmässä faktorilataus-

ten ja kovarianssien vahvuus eroaa siis tilastollisesti merkitsevästi matalamman subjektiivisen hyvinvoinnin ryhmän vastaavista vahvuuksista. Tämä tulos tarkoittaa, että hyvinvoinnin korkeaksi kokeneiden hyvinvoinnin rakenne on erilainen kuin muilla työttömillä. (Taulukko 3.)

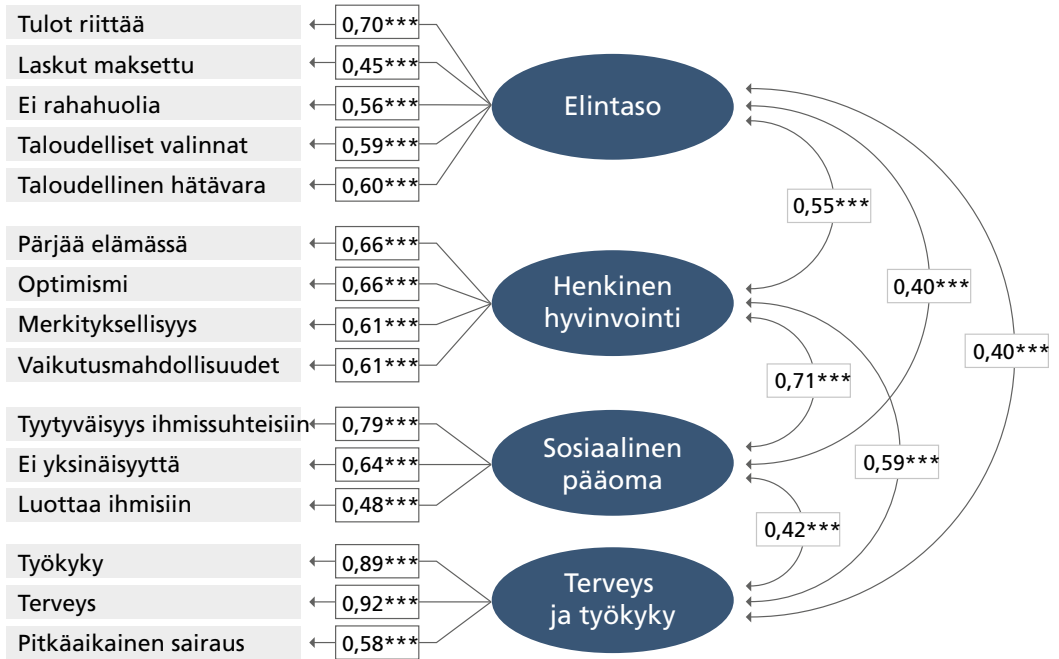
Korkean hyvinvoinnin ryhmässä hyvinvoinnin osa-alueiden välistä keskinäisriippuvuutta ei ole samalla tavoin kuin matalamman hyvinvoinnin ryhmässä. Korkean hyvinvoinnin ryhmässä elintason sekä terveyden ja työkyvyn välinen kovarianssi ($0,34^{**}$) sekä henkisen hyvinvoinnin ja sosiaalisen pääoman kovarianssi ($0,43^{**}$) ovat voimakkaimmat ja ainoat tilastollisesti merkitsevät yhteydet.

Matalamman hyvinvoinnin ryhmässä kaikkien hyvinvoinnin osa-alueiden väliset kovarianssit ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä. Toisin sanoen osa-alueiden välinen keskinäisriippuvuus koskee matalamman hyvinvoinnin ryhmässä kaikkia hyvinvoinnin osa-alueita. Matalamman hyvinvoinnin ryhmässä vahvimmat kovarianssit ovat henkisen hyvinvoinnin ja sosiaalisen pääoman välillä ($0,66^{***}$) ja henkisen hyvinvoinnin sekä terveyden ja työkyvyn välillä ($0,54^{***}$). (Kuvio 2, Kuvio 3.)

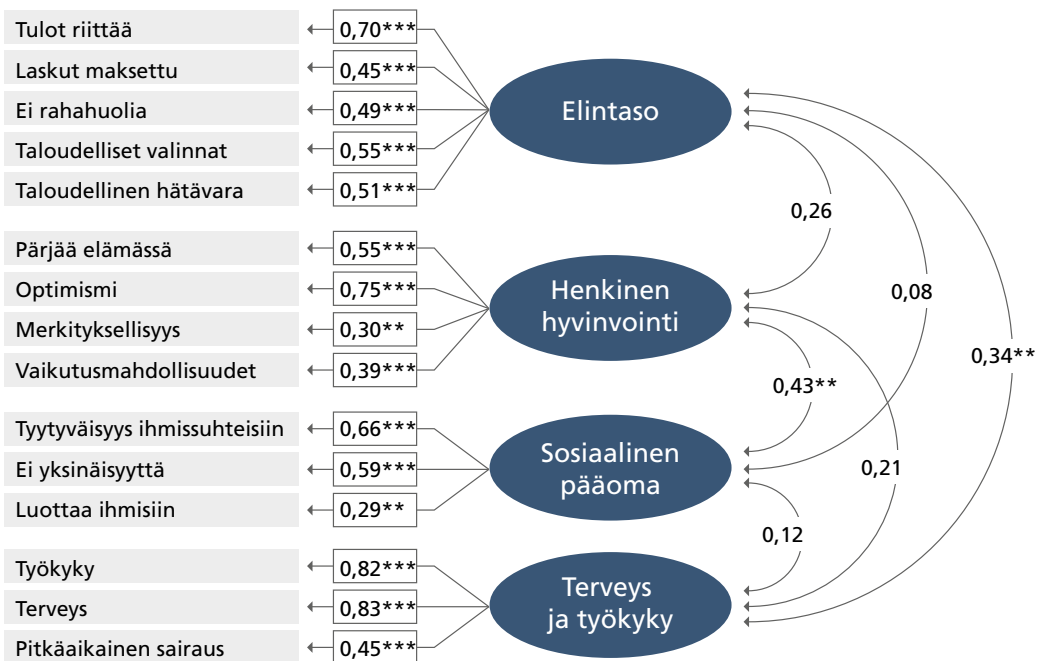
Molemmista subjektiivisen hyvinvoinnin ryhmistä tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä olivat sosiaalinen pääoma ja henkinen hyvinvointi. Samoin terveyden ja työkyvyn sekä elintason välillä on tilastollisesti merkitsevä keskinäisriippuvuus molemmissa hyvinvoinnin ryhmässä. (Kuvio 2 ja 3.)

Taulukko 3. Rakenneyhtälömallien 1, 2 ja 3 yhteensopivuustestit

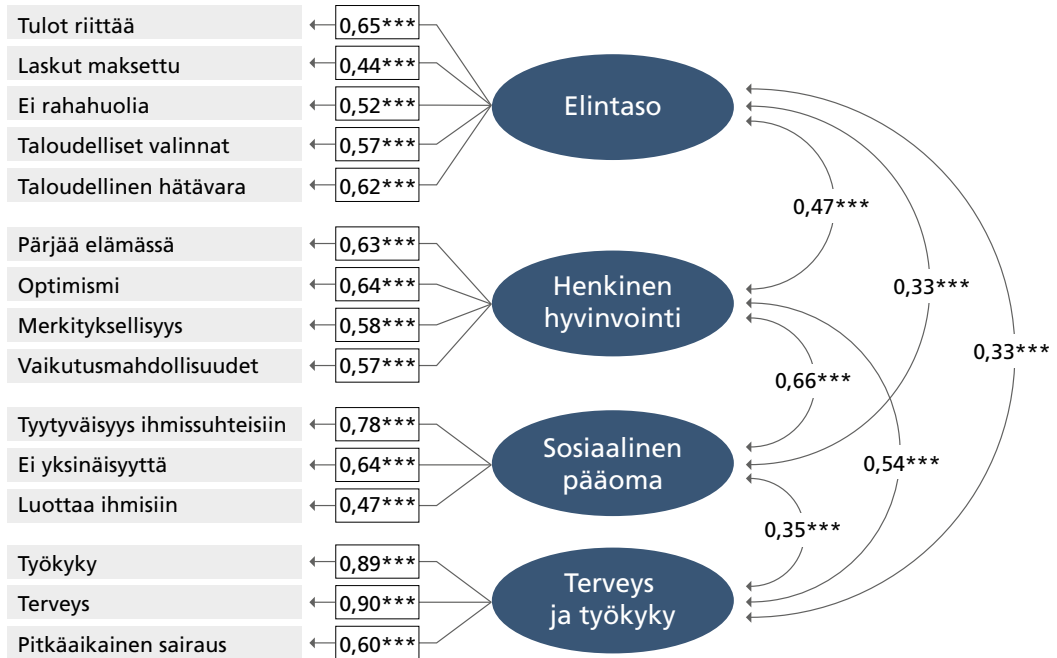
Malli	χ^2	df	χ^2/df	CFI	NFI	TLI	RMSEA	Malli-vertailu	$\Delta \chi^2$	Δdf
Tutkimusmalli 1	307,22 ***	84	3,66	0,95	0,93	0,93	0,05			
Tutkimusmalli 2 (pakotettu): selityspolut yhtä suuret	537,7 ***	185	2,91	0,9	0,86	0,87	0,05	TM 2 vs. TM 3	74,68 ***	17
Tutkimusmalli 3 (pakottamaton): selityspolut erisuuret	463,02 ***	168	2,76	0,92	0,88	0,88	0,04			

Kuvio 1. Rakenneyhtälömalli työttömien subjektiivisesta hyvinvoinnista (malli 1): mittaustason muuttujien faktorilataukset ja latenttien muuttujien väliset kovarianssit tilastollisen merkitsevyyden pisteineen.

Kuvio 2. Rakenneyhtälömalli työttömien subjektiivisesta hyvinvoinnista korkean subjektiivisen hyvinvoinnin ryhmässä (malli 3, pakottamaton): mittaustason muuttujien faktorilataukset ja latenttien muuttujien väliset kovarianssit tilastollisen merkitsevyyden pisteineen.

Kuvio 3. Rakenneyhtälömalli työttömien subjektiivisesta hyvinvoinnista matalan subjektiivisen hyvinvoinnin ryhmässä (malli 3, pakottamaton): mittaustason muuttujien faktorilataukset ja latenttien muuttujien väliset kovarianssit tilastollisen merkitsevyyden pisteineen

Yhteenveto ja pohdinta

Tässä artikkelissa rakensimme työttömien hyvinvointia kuvaavan rakenneyhtälömallin ja tutkimme, miten subjektiivisen hyvinvoinnin osa-alueet rakentuvat perusturvan varassa elävillä työttömillä. Analysoimme lähes tuhannen työttömän työnhakijan vastauksista kostuvaa aineistoa koskien heidän kokemuksiaan hyvinvoinnista sen eri osa-alueilla.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että perusturva saavien työttömien hyvinvointi voidaan mallintaa neljän keskeisen osa-alueen kautta, joita ovat elintaso, henkinen hyvinvointi, sosiaalinen pääoma sekä terveys ja työkyky. Rakennettu malli ei ole ainoa mahdollinen kehys perusturva saavien työttömien hyvinvoinnin tarkasteluun, mutta se tarjoaa siihen toimivan kehon. Vastaavaa mallia perustyytömyysturva saavien työttömien subjektiivisen hyvinvoinnin osa-alueista ja niiden suhteista ei ole aikaisemmassa tutkimuksessa rakennettu, vaikka näkökulmat ovat muuten esillä työttömien hyvinvointia koskevissa tutkimuksissa.

Malli sisältää samoja ulottuvuuksia subjektiivisesta hyvinvoinnista kuin laajasti käytetyissä hyvinvointimalleissa (esim. Cummins 1996; 2003; Andrews & Withey 1976; Allardt 1976a; 1976b). Se tuo kuitenkin eksplisiittisesti esiin työttömien hyvinvoinnin kannalta keskeisen kysymyksen työkyvystä, johon myös liittyvät toimeentulovaikeudet niin tässä kuin aikaisemmissa tutkimuksissa (esim. Saikku & Hannikainen 2019).

Malli osoittaa, että perustyytömyysturva saavilla työttömillä hyvinvoinnin ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa eri tavoin riippuen subjektiivisen hyvinvoinnin tasosta. Se laajentaa aikaisemmissa tutkimuksissa piirtynyttä kuvaa näiden hyvinvoinnin osa-alueiden yhteydestä hyvinvoinnin kokonaistasoon (Ismyrlis & Moschidis 2018; Lamu & Olsen 2016; Diener ym. 2018; Boes & Winkelmann 2010; Frey & Stutzer 2000; Diener ym. 2013; Binder & Coad 2013; Oishi ym. 2012; Hudson 2006; Sarracino 2010; Helliwell 2003). Korkean hyvinvoinnin ryhmä eroaa muista työttömistä siten, että heillä huoli elintasosta ei ole yhteydessä tyytyväisyyteen ihmissuhteissa ei-

kä henkisen hyvinvoinnin kysymyksiin. Samalla tavoin terveyden ja työkyvyn ongelmat eivät ole korkean hyvinvoinnin ryhmässä yhteydessä tyytyväisyyteen ihmissuhteissa eivätkä henkisen hyvinvoinnin kysymyksiin, kuten matalammassa hyvinvoinnin ryhmässä.

Tulostemme perusteella korkea subjektiivinen hyvinvointi siis näyttäisi suojaavan työttömyyden negatiivisilta vaikutuksilta, joista haastavin on juuri erilaisten hyvinvoinnin ongelmien kasautuminen. Tulkintaa tukee aikaisempi tutkimustulos siitä, että työttömyyden negatiiviset vaikutukset ovat korkean subjektiivisen hyvinvoinnin ryhmässä pienempiä (Binder & Coad 2015). Myös työssäkäyvien osalta on havaittu samanlainen ilmiö: ongelmat eivät kasaudu, toisin kuin pitkään työttömänä olleilla (esim. Kauppinen ym. 2010). On todennäköistä, etteivät yhden hyvinvoinnin osa-alueen haasteet heijastu korkeassa hyvinvoinnin ryhmässä muihin hyvinvoinnin osa-alueisiin tai kokonaishyvinvointiin, koska ne ovat ylipäänsä vähäisempiä. Toisaalta voi olla, että vaikka haasteita jollain hyvinvoinnin osa-alueella olisi, korkea subjektiivinen kokonaishyvinvointi tukee hyvinvointia suojaavien resurssien hyödyntämistä. Aikaisemmassa hyvinvointitutkimuksessa materiaaliset, sosiaaliset, psykologiset ja institutionaaliset resurssit on nähty keskeisinä hyvinvoinnin suojaajina työttömyyden aikana ja ylipäänsä stressaavissa tilanteissa (esim. Ervasti 2004; Ervasti & Venetoklis 2010; Goul Andersen 2002; Kortteinen & Tuomikoski 1998, 165–170; Antonovsky 1979; 1987; Lahelma ym. 2002; Bakke 1933; Cummins 2018; Cummins ym. 2013; Cummins 2000).

Matalamman hyvinvoinnin ryhmässä tulokset ovat erilaisia: kaikki hyvinvoinnin ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa. Tulosta voidaan tulkita siten, että yhtäaikaiset vaikeudet usealla hyvinvoinnin osa-alueella vaikuttavat kokonaishyvinvointiin. Tällöin voidaan perustellusti puhua pahoinvoinnin kasautumisesta. Matalamman hyvinvoinnin ryhmän tulos näyttää aiemman tutkimuksen valossa odotetulta: työttömillä on terveydellisiä, sosiaalisia, henkisen hyvinvoinnin ja työkyvyn ongelmia työllisiä enemmän, ja työttömyyden pitkittyessä ne kasautuvat (Ylikännö & Kehusmaa 2015; Ylikännö 2013; Ervasti & Venetoklis 2010; Ervasti 2004; Goul Andersen 2002;

Browning & Heinesen 2012; Eliason & Storrie 2009a; Eliason & Storrie 2009b; Janlert & Hammarström 2009; McKee-Ryan ym. 2005; Béland ym. 2002; Martikainen & Valkonen 1996; Saikku & Hannikainen 2019; Jahoda ym. 1971; Jahoda 1979; Weckström 2012; Donohue & Patton 2001; Kortteinen & Tuomikoski 1998; Kauppinen ym. 2010; Lucas ym. 2004; Ylikännö 2013; Airio & Niemelä 2013; Heponiemi ym. 2008). Hyvinvoinnin osa-alueiden yhteys tarkoittaa, että esimerkiksi taloudellisen sanktioinnin myötä heikenevä kokemus toimeentulosta näkyy niillä työttömillä, joilla subjektiivisen hyvinvoinnin taso on jo valmiiksi alhainen, hyvinvoinnin heikkenemisenä muillakin hyvinvoinnin osa-alueilla. Jatkuva stressi toimeentulosta ja tulojen riittävyydestä heikentää hyvinvointia (ks. esim. Netemeyer ym. 2018).

Tutkimuksen tulos matalamman hyvinvoinnin ryhmän osalta tuo toisenkin näkökulman: hyvinvoinnin osa-alueiden yhteys on kaksisuuntainen. Työkyvyn parantuessa myös henkinen hyvinvointi kohenee. Työttömien hyvinvoinnin tukeminen optimismia, vaikutusmahdollisuuksia, elämäntähtäilyä ja terveyttä lisäävillä politiikkatoimilla on järkevää paitsi inhimillisestä myös työllistymisen näkökulmasta, esimerkkinä työttömyysaikana säännölliset maksuttomat terveystarkastukset (ks. Saikku 2009). Edelleen tarvitaan kuitenkin lisää tietoa subjektiivista hyvinvointia tukevien interventoiden vaikutuksesta käyttäytymiseen, luovuuteen ja ihmissuhteisiin (ks. Diener ym. 2018).

Tutkimus tuotti uutta tietoa peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajien hyvinvoinnin rakentumisesta. Tutkimuksen tulokset vahvistavat matalamman hyvinvoinnin ryhmän osalta aikaisempia käsityksiä työttömien hyvinvoinnista, tai pikemminkin sen puutteesta, mutta tuovat esiin harvemmin esillä olleen hyvinvoivien työttömien näkökulman. Hyvinvoinnin lasku työttömyyden aikana ei ole determinististä, eikä työttömyys kaikilla merkitse ongelmien kasautumista. Jatko-tutkimuksessa tarkastelemme hyvinvointia suojaavia tekijöitä ja niiden merkitystä hyvinvoinnin rakentumisen näkökulmasta työttömillä työnhakijoilla.

Saapunut 29.1.2019
Hyväksytty 28.8.2019

KIRJALLISUUS

- Airio, Ilpo & Niemelä, Mikko (2013) Työmarkkinatuen saajien koettu terveys ja toimeentulo. Teoksesa Niemelä, Mikko & Saari, Juho (toim.) Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 44–60.
- Allardt, Erik (1976a) Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.
- Allardt, Erik (1976b) Dimensions of welfare in a comparative Scandinavian study. *Acta sociologica* 19 (3), 227–239.
- Andrews, Frank M. & Withey, Stephen B. (1976) Social indicators of well-being: Americans' perceptions of life quality. New York: Plenum.
- Antonovsky, Aaron (1979) Health, stress, and coping. San Francisco: Jossey-Bass.
- Antonovsky, Aaron (1987) Unraveling the mystery of health. San Francisco: Jossey-Bass.
- Arthaud-Day, Marne L. & Rode, Joseph C. & Mooney, Christine H. & Near, Janet P (2005) The subjective well-being construct: A test of its convergent, discriminant, and factorial validity. *Social indicators research* 74 (3), 445–476.
- Bakke, Edward Wight (1933) The unemployed man. London: Nisbet and Company.
- Béland, François & Birch, Stephen & Stoddart, Greg (2002) Unemployment and health: contextual-level influences on the production of health in populations. *Social Science & Medicine* 55 (11), 2033–2052.
- Binder, Martin & Coad, Alex (2011) From Average Joe's happiness to Miserable Jane and Cheerful John: using quantile regressions to analyze the full subjective well-being distribution. *Journal of Economic Behavior & Organization* 79 (3), 275–290.
- Binder, Martin & Coad, Alex (2013) I'm Afraid I Have Bad News for You – Estimating the Impact of Different Health Impairments On Subjective Well-being. *Social Science & Medicine* 87, 155–167.
- Binder, Martin & Coad, Alex (2015) Heterogeneity in the relationship between unemployment and subjective well-being: A quantile approach. *Economica* 82 (328), 865–891.
- Boes, Stefan & Winkelmann, Rainer (2010) The effect of income on general life satisfaction and dissatisfaction. *Social Indicators Research* (95) 1, 111.
- Browning, Martin & Heinesen, Eskil (2012) Effect of job loss due to plant closure on mortality and hospitalization. *Journal of Health Economics* 31 (4), 599–616.
- Butterworth, Peter & Leach, Liana S. & Pirkis, Jane & Kelaher, Margaret (2012) Poor mental health influences risk and duration of unemployment: a prospective study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 47 (6), 1013–1021.
- Byrne, Barbara M. (1994). Structural equation modeling with EQS and EQS/Windows. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Byrne, Barbara M. (2005) Factor analytic models: Viewing the structure of an assessment instrument from three perspectives. *Journal of Personal Assessment* 85 (1), 17–32.
- Byrne, Barbara M. (2010) Structural equation modeling with AMOS. New York: Routledge.
- Byrne, Barbara M. (2012) Structural equation modeling with Mplus. New York: Routledge.
- Campbell, Angus & Converse, Philip E. & Rodgers, Willard L. (1976) The quality of American life: Perceptions, evaluations, and satisfactions. Rodgers New York: Russell Sage Foundation.
- Cheung, Chau-kiu & Ngan, Raymond Man-hung (2012) Filtered life satisfaction and its socioeconomic determinants in Hong Kong. *Social indicators research* 109 (2), 223–242.
- Cummins, Robert A. (1996) The domains of life satisfaction: An attempt to order chaos. *Social Indicators Research* 38 (3), 303–328.
- Cummins, Robert A. (2000) Personal income and subjective well-being: A review. *Journal of happiness studies* 1 (2), 133–158.
- Cummins, Robert A. & Nistico, Helen (2002) Maintaining Life Satisfaction: The Role of Positive Cognitive Bias. *Journal of Happiness Studies* 3 (1), 37–69.
- Cummins, Robert A. & Eckersley, Richard & Pallant, Julie & Van Vugt, Jackie & Misajon, RoseAnne (2003) Developing a national index of subjective wellbeing: The Australian Unity Wellbeing Index. *Social Indicators Research* 64 (2), 159–190.
- Cummins, Robert A. & Woerner, Jacqui & Weinberg, Melissa & Collard, James & Hartley-Clark, Linda & Horfiniak, Krystine & Perera, Charini (2013) Australian unity wellbeing index survey 30.0: The wellbeing of Australians – social media, personal achievement, and work: report. Deakin University.
- Cummins, Robert A. (2018) Subjective Wellbeing As a Social Indicator. *Social Indicators Research* 135 (3), 879–891.
- Davern, Melanie T. & Cummins, Robert A. & Stokes, Mark A. (2007) Subjective wellbeing as an affective-cognitive construct. *Journal of Happiness Studies* 8 (4), 429–449.
- Diener, Ed & Lucas, Rickhard & Helliwell, John F. & Schimmack, Ulrich (2009) Well-being for public policy. Series in Positive Psychology. London: Oxford University Press.
- Diener, Ed & Suh, Eunkook (1997) Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research* 40 (1), 189–216.
- Diener, Ed & Tay, Louis & Oishi, Shigehiro (2013) Rising income and the subjective well-being of nations. *Journal of Personality and Social Psychology* 104 (2), 267–276.
- Diener, Ed & Heintzelman, Samantha J. & Kushlev, Kostadin & Tay, Louis & Wirtz, Derrick & Lutes, Lesley D. & Oishi, Shigehiro (2017) Findings all psychologists should know from the new science on subjective well-being. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne* 58 (2), 87–104.
- Diener, Ed & Lucas, Richard E., Oishi, Shigehiro (2018) Advances and Open Questions in the Science of Subjective Well-Being. *Collabra: Psychology* 4 (1).

- Donohue, Ross & Patton, Wendy (2001) Effects on the family of a family member being long term unemployed. *Journal of Applied Health Behaviour* 3 (1), 31–39.
- Easterlin, Richard A. (1974) Does economic growth improve the human lot? In David, Paul A. & Reder, Melwin W. (eds.) *Nations and Households in Economic Growth*. New York: Academic Press, 89–125.
- Eliason, Marcus & Storrie, Donald (2009a) Does job loss shorten life? *Human Resources* 44 (2), 277–302.
- Eliason, Marcus & Storrie, Donald (2009b) Job loss is bad for your health – Swedish evidence on cause-specific hospitalization following involuntary job loss. *Social Science and Medicine* 68 (8), 1396–1406.
- Ervasti, Heikki (2004) Työttömyys ja koettu hyvinvointi. Deprivaatioteorian, insentiiviteorian ja selviytymisnäkökulman vertailua. *Janus Sosiaalipoliittikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti* 12 (3), 298–318.
- Ervasti, Heikki & Venetoklis, Takis (2010) Unemployment and subjective well-being: An empirical test of deprivation theory, incentive paradigm and financial strain approach. *Acta Sociologica* 53 (2), 119–139.
- European Social Survey (2017) European Social Survey (2017) National accounts of well-being framework. ESS EduNet. <http://essedunet.nsd.uib.no/cms/topics/wellbeing/2/1.html> (luettu 28.10.2017)
- Ezzy, Douglas (1993) Unemployment and mental health: a critical review. *Social Science & Medicine* 37 (1), 41–52.
- Fernandez, Rodrigo & Immervill, Herwig & Pacifico, Daniele & Thévenot, Céline (2016) Faces of Joblessness: Characterising Employment Barriers to Inform Policy. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers* 192. Paris: OECD Publishing.
- Frey, Bruno S. & Stutzer, Alois (2000) Happiness, economy and institutions. *The Economic Journal* 110 (466), 918–938.
- Fryer, David & Payne, Roy (1984) Proactive behaviour in unemployment: Findings and implications. *Leisure studies* 3 (3), 273–295.
- Goul Andersen, Jørgen (2002) Coping with long-term unemployment: economic security, labour market integration and well-being. Results from a Danish panel study, 1994–1999. *International journal of social welfare* 11 (3), 178–190.
- Halme, Nina, Kanste, Outi, Nummi, Tapio & Perälä, Marja-Leena (2014) Rakennetytälömallin kehittäminen ja arviointi – tutkimuksen kohteena avun antaminen lasten ja perheiden palveluissa. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 51, 272–288.
- Helliwell, John (2003) How's Life? Combining Individual and National Variables to Explain Subjective Well-being. *Economic Modelling* 20 (2), 331–360.
- Heponiemi, Tarja & Wahlström, Mikael & Elovainio, Marko & Sinervo, Timo & Aalto, Anna-Mari & Keskimäki, Ilmo (2008) Katsaus työttömyyden ja terveyden väliin yhteyksiin. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys* 14 (2008). Helsinki.
- Hu, Li-tze & Bentler, Peter M. (1999) Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal* 6 (1), 1–55.
- Hudson, John (2006) Institutional Trust and Subjective Well-Being across the EU. *Kyklos* 59 (1), 43–62.
- International Wellbeing Group (2013). *Personal Well-being Index: 5th Edition*. Melbourne: Australian Centre on Quality of Life, Deakin University.
- Ismyrilis, Vasileios & Moschidis, Odysseas (2018). Subjective well-being in Europe: a multidimensional statistical analysis of ESS data. *International Journal of Happiness and Development* 4 (4), 303–316.
- Jahoda, Marie (1979) Impact of Unemployment in the 1930s and the 1970s. *Bulletin of the British Psychological Society* 32 (AUG), 309–314.
- Janlert, Urban & Hammarström, Anne (2009) Which theory is best? Explanatory models of the relationship between unemployment and health. *BMC Public Health* 9 (1), 235.
- Jahoda, Marie & Lazarsfeld, Paul, F. & Zeisel, Hans (1971) *Marienthal: the sociography of an unemployed community*. Chicago: Aldine-Atherton.
- Johansson, Sten (1973) The Level of Living Survey: A Presentation. *Acta Sociologica* 16 (3), 211–219.
- Kauppinen, Timo M. & Saikku, Peppi & Kokko, Riitta-Liisa (2010) Työttömyys ja huono-osaisuuden kasautuminen. Teoksessa Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2010*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 234–250.
- Kela (2017) Suomen työttömyysturvaetuuksien saajat vuoden lopussa. Kelasto. <http://www.kela.fi/kelasto>. (luettu 17.9.2017)
- Kortteinen, Matti & Tuomikoski, Hannu (1998) *Työtön. Tutkimus pitkäaikaistyöttömien selviytymisestä*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Lahelma, Eero & Kivelä, Katariina & Roos, Eva & Tuominen, Terhi & Dahl, Espen & Diderichsen, Finn (2002) Analysing changes of health inequalities in the Nordic welfare states. *Social Science & Medicine* 55 (4), 609–625.
- Lamu, Admassu N. & Olsen, Jan Abel (2016) The relative importance of health, income and social relations for subjective well-being: an integrative analysis. *Social Science & Medicine* 152, 176–185.
- Layard, Richard (2011) *Happiness: Lessons from a new science*. UK: Penguin.
- Lucas, R. E. & Clark, A. E. & Georgellis, Y. & Diener, E. (2004) Unemployment Alters the Set Point for Life Satisfaction. *Psychological Science* 15 (1), 8–13.
- Nakazato, Naoki & Schimmack, Ulrich & Oishi, Shigehiro (2011) Effect of changes in living conditions on well-being: A prospective top-down bottom-up model. *Social indicators research* 100 (1), 115–135.
- Martikainen, Pekka T. & Valkonen, Tapani (1996) Excess mortality of unemployed men and women

- during a period of rapidly increasing unemployment. *The Lancet* 348 (9032), 909–912.
- Mastekaasa, Arne (1996) Unemployment and health: Selection effects. *Journal of community & applied social psychology* 6 (3), 189–205.
- McKee-Ryan, Frances & Song, Zhaoli & Wanberg, Connie R. & Kinicki, Angelo J. (2005) Psychological and physical well-being during unemployment: a meta-analytic study. *Journal of Applied Psychology* 90 (1), 53.
- Metsämuuronen, Jari (2009) Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: tutkijalaitos. Helsinki: International Methelp.
- Netemeyer, Richard G. & Warmath, Dee & Fernandes, Daniel & Lynch Jr, John G. (2018) How Am I Doing? Perceived Financial Well-Being, Its Potential Antecedents, and Its Relation to Overall Well-Being. *Journal of Consumer Research* 45 (1), 68–89.
- Oishi, Shigehiro & Schimmack, Ulrich & Diener, Ed (2012) Progressive Taxation and the Subjective Well-Being of Nations. *Psychological Science* 23 (1), 86–92.
- Saikka, Peppi (2009) Terveyspalvelu työllistymisen tukena: Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastukset ja -palvelut siirtymätyömarkkinoilla. Raportti 22/2009. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Saikka, Peppi & Hannikainen, Katri (2019) Työttömien ja työllisten koettu työkyky ja toimeentulo. Teoksessa Kestilä, Laura & Karvonen, Sakari (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2018*. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 143–158.
- Sarracino, Francesco (2010). Social Capital and Subjective Well-being Trends: Comparing 11 Western European Countries. *Journal of Socio-Economics* 39 (4), 482–517.
- Starrin, Bengt & Jönsson, Leif R. & Rantakeisu, Ulla (2001) Sense of coherence during unemployment. *International Journal of Social Welfare* 10 (2), 107–116.
- Stockholms universitet (2017) Levnadsnivåundersökningen (LNU). Stockholms universitet Institut för social forskning. <http://www.sofi.su.se/forskning/tre-forskningsavdelningar/lnu> (luettu 17.9.2017)
- Taylor, Shelley E. & Brown, Jonathon D. (1988) Illusion and well-being: a social psychological perspective on mental health. *Psychological bulletin* 103 (2), 193.
- Tomyn, Adrian & Cummins, Robert (2011) The Subjective Wellbeing of High-School Students: Validating the Personal Wellbeing Index – School Children. *Social Indicators Research* 101 (3), 405–418.
- Veenhoven, Ruut (2006) The four qualities of life: Ordering concepts and measures of good life. In Mark McGillivray & Mathew Clark (eds.) *Understanding Human Well-being*. Tokyo-NewYork-Paris: United Nations University Press, 75–100.
- Veenhoven, Ruut (2010) Greater happiness for a greater number. Is that possible and desirable. *Journal of Happiness Studies* 11 (5), 605–629.
- Weckström, Sirpa (2012) Self-assessed consequences of unemployment on individual wellbeing and family relationships: A study of unemployed women and men in Finland. *International Journal of Social Welfare* 21 (4), 372–383.
- Yiengprugsawan, Vasoontara & Seubsman, Sam-ang & Khamman, Suwannee & Lim, LL-Y. & Sleight, Adrian C. (2010) Personal Wellbeing Index in a National Cohort of 87, 134 Thai Adults. *Social Indicators Research* 98 (2), 201–215.
- Ylikännö, Minna (2013) Työmarkkinatuki riittää, riittää, riittää – ei riittänytään. Toimeentuloturvan verkkoa kokemassa – kansalaisten käsitykset ja odotukset. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Ylikännö, Minna & Kehusmaa, Sari (2015) Muuttuva Salo. Kyselytutkimus äkillisen rakennemuutoksen alueen asukkaiden hyvinvoinnista. Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 94/2015. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

ENGLISH SUMMARY

Johanna Aarnio & Olli Kangas & Minna Ylikännö: The construction of dimensions of subjective well-being among unemployed persons receiving basic unemployment benefits in Finland (Subjektiiivisen hyvinvoinnin osa-alueiden rakentuminen työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa saavilla työttömällä)

In this article we examine the construction of different dimensions of subjective well-being among unemployed persons receiving basic daily allowance and labour market support from Kela. We know from earlier research that on average, the unemployed have lower subjective well-being than the employed. However, some people maintain a good level of subjective well-being even during unemployment. We are interested to find out how the construction of well-being in this group of people differs from the construction of well-being in other unemployed groups: How are the different

dimensions of subjective well-being constructed in these two groups of unemployed persons?

Nationally representative data were collected from 946 recipients of basic unemployment benefits in Finland in 2017. The data were analysed using structural equation modelling (SEM) with confirmatory factor analysis.

The dimensions of subjective well-being are differently constructed in the two unemployed groups. In contrast to the group with high subjective well-being, all dimensions of well-being are interconnected in the lower subjective well-being group. In the group of high subjective well-being, the dependencies between the different dimensions of well-being are 1) the dimension of health and work ability and the standard of living, and 2) the dimension of mental well-being and social capital.

Keywords: unemployment, well-being, subjective well-being, dimensions of well-being.